

**MORA
KOMMUN**

MORA KOMMUNS REMISSVAR

JU2018/03486/L4

EN EFFEKTIVARE KOMMUNAL RÄDDNINGSTJÄNST

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
Styrning och handlingsprogram	3
Förebyggande verksamhet	3
Räddningstjänst	3
Effektivare räddningsinsatser	4
Ledning och samverkan.....	4
Behörighetskrav för räddningschef.....	5
Räddningschef, räddningsledare, räddningsledning	5
Övertagande av räddningstjänst.....	5
Mandat avseende prioritering.....	6
Personal	6

Sammanfattning

Mora kommun är generellt mycket positiva till slutsatserna i utredningen ”En effektivare kommunal räddningstjänst” och välkomnar åtgärder som stärker både kommunal räddningstjänst och den totala förmågan att bättre hantera kriser i Sverige.

Styrning och handlingsprogram

Utredningen anser att statens och kommunernas styrning behöver utvecklas samt att kommunernas handlingsprogram behöver bli mer likformiga och jämförbara och hålla högre kvalitet. Kravet på samråd föreslås finnas kvar, medan handlingsprogrammets giltighetstid och bestämmelserna om i vilken nämnd de ska antas försvinner. Vidare anges att det i handlingsprogrammet ska redovisas vilken förmåga kommunen, själv eller i samverkan med andra, har att genomföra räddningsinsatser för varje typ av olycka som det finns risk för i kommunen.

Kommentar: Mora kommun har tidigare samarbetat med närliggande kommuner i länet för att eftersträva likformighet och jämförbarhet i Norra Dalarna. Med tydligare styrning bedöms kvaliteten öka samtidigt som det blir lättare för den enskilde medborgaren att jämföra kommunernas arbete inom skydd mot olyckor. Mora kommun ser positiv på förändringen.

Förebyggande verksamhet

Utredaren föreslår att ett nationellt mål införs för den förebyggande verksamheten för att förbättra styrningen. Målet innebär att staten och kommunerna ska organisera och planera förebyggande verksamheten så att skador till följd av bränder och andra olyckor förhindras eller begränsas. Särskild vikt ska läggas vid att förhindra människors död och andra allvarliga skador. Kravet på skriftlig redogörelse för brandskyddet föreslås försvinna. MSB föreslås också få bemyndigande att föreskriva hur tillsyn ska planeras och utföras.

Kommentar: Mora kommun ser positivt på att det införs ett nationellt mål liksom att både staten och kommunerna ska arbeta förebyggande. Mora kommun har sedan länge förespråkat att skriftlig redogörelse tas bort eftersom det inte används eller fungerar så som det var tänkt från början. Att öka kvaliteten avseende tillsyn är viktigt, många organisationer verkar i flera kommuner och därför krävs att tillsynen är likvärdig. Mora kommun är därför positiva till att MSB ges bemyndigande i att föreskriva hur tillsyn ska planeras och utföras. Det krävs dock, om antalet tillsyner förväntas öka, att staten tillskjuter ekonomiska medel till kommunerna för att möjliggöra utökning av personal etc.

Räddningstjänst

Det föreslås inte någon förändring eller reglering i lagtext av dimensionering av räddningstjänst eller krav på grundförmåga, utan förblir upp till varje enskild kommun att bestämma utifrån de lokala förhållandena. Däremot anser utredningen att MSB bör utveckla kunskapsstyrning genom vägledning, allmänna råd etc. Kommunal räddningstjänst kan bli bättre vad gäller metoder, samverkan, tiden det tar att påbörja hjälpsats, att ta emot externa resurser samt förstärka sin ledningsorganisation.

Kommentar: Mora kommun ser positivt på att kommunen själv behåller beslutsmandatet över dimensioneringen, staten måste dock genom tillsyn på något sätt behöva vägleda och uttala sig om vad som är lämplig eller skäligen dimensionering. För detta behöver kommunerna stöd för att nå en, trots lokala förhållanden, likvärdighet över landet.

Effektivare räddningsinsatser

Utredningen föreslår att Arbetsmiljöverket får i uppdrag att i samverkan med andra utreda vilka krav som bör ställas vid rök- och kemdykning i arbetsmiljöhänseende. Orsaken är att reglerna om rök- och kemdykning idag är det som mest styr den kommunala räddningstjänstens organisering, vilket medfört att räddningsstyrkor traditionellt minst bestått av ett befäl och fyra brandmän. Utredaren bedömer att de vanligast förekommande räddningsinsatserna är mindre insatser, att kommunerna har en god beredskap för dessa men att tiden till dess ett hjälparbete påbörjas vid en olycka kan förbättras – bland annat genom att ta hjälp av personer som inte är anställda i kommunal räddningstjänst, så kallad ”IVPR” – i väntan på räddningstjänst.

Kommentar. Mora kommun instämmer i att tolkningen av AFS:en ofta blir en begränsande faktor vid dimensionering av kommunal räddningstjänst. Det är dock inte fel på AFS:en i grunden, utan snarare den vidare tillämpningen som den använts för. Mora kommun välkomnar dock en översyn av reglerna eftersom metod- och teknikutvecklingen utvecklats de senaste åren.

Att de flesta räddningsinsatser är mindre håller Mora kommun med om, det är sällan ett ingripande kräver ett befäl och fyra brandmän – tidsfaktorn är oftast viktigare där tiden från händelse till dess hjälpsatsen påbörjas är kritisk. Att kunna använda första insatspersoner, personer som inte är anställda i kommunal räddningstjänst etc. bedömer Mora kommun kan medföra att mindre förstörs, färre skadas och omkommer till följd av olyckor.

Ledning och samverkan

Räddningstjänsterna behöver lättare kunna arbeta tillsammans, både med varandra och med andra aktörer. Utredaren föreslår därför att de kommunala räddningstjänsternas ledningssystem samt märkning av personals arbetskläder, fordon och utrustning likriktas genom föreskrifter.

Vidare bedöms att många kommuner har för små räddningstjänstorganisationer för att själv klara flera samtidigt, medelstora eller komplicerade räddningsinsatser. För detta krävs en utvecklad samverkan som är etablerad i vardagen. Ett krav på att kommunerna i sitt ledningssystem ständigt upprätthåller en övergripande ledning av räddningstjänstverksamheten, så kallad systemledning, införs. Ett exempel på att uppfylla kravet kan vara att flera kommuner i samverkan har en ledningscentral som är bemannad dygnet runt.

Kommentar. Mora kommun är positiv till att kraven på ledningssystem ökar liksom att utmärkning av arbetskläder, funktioner, fordon m.m. likriktas. I alltför lång tid har staten inte vågat ställa krav på detta, vilket måste vara väldigt frustrerande för samverkande aktörer att räddningstjänsten på en olycksplats både kan se ut och kalla ledningsfunktionerna för olika saker i olika kommuner.

När det gäller förmåga till räddningsinsatser håller vi med om att många kommuners räddningstjänstorganisationer är för små. Här väljer Mora kommun att gå samman i ett kommunalförbund från och med 1 januari 2019 tillsammans med fyra andra kommuner. Genom att bygga förmåga i samverkan är man tillsammans starkare än var och en för sig.

Genom att ställa krav på kontinuerlig systemledning dygnet runt tror vi förmågan att hantera eskalerande, flera samtidigt och komplexa räddningsinsatser ökar. Efter sommaren skogsbränder, där personal från Mora kommun ledde en av de större insatserna, kan kommunen konstatera att nuvarande ledningssystem med enbart två ledningsnivåer inte räcker till. Det behövs tydliga krav på kommunerna att samverka avseende systemledning och räddningscentraler, sannolikt krävs ett fåtal centraler i landet för att de ska bli tillräckligt robusta, effektiva och ha möjlighet att upprätthålla tillräcklig kompetens och förmåga för uppdraget. Att enbart införa ett inre befäl i ett

län eller i ett kommunalförbund tror Mora kommun inte räcker för att ha förmåga att växla upp när det blir riktigt omfattande och komplicerade räddningsinsatser.

Krav på kontinuerlig systemledning drabbar dock den mindre kommunen relativt hårt, därför krävs ekonomisk kompensation från staten för att möjliggöra förändringen.

Ledningssystemen för kommunal räddningstjänst bedömer Mora kommun måste vara lika, exempelvis system för hur stab ska byggas upp etc. Vid sommarens bränder användes i huvudsak det som kallas för "Nato-standard" med stabsfunktionerna 1-9, vilket medförde att både lokala, regionala, nationella och internationella aktörer hade lätt att adaptera till staberna.

Behörighetskrav för räddningschef

Utredaren bedömer att räddningschefen har en mycket viktig ställning som ansvarig för räddningstjänstverksamheten i en kommunal räddningstjänstorganisation och bedömer därför att det finns behov av formellt behörighetskrav för den befattningen. Om mindre kommuner därmed får svårare att rekrytera räddningschefer, föreslår utredaren att detta kan lösas genom utökad samverkan med andra kommuner.

Utbildningen som bedöms lämplig för ett sådant behörighetskrav är brandingenjörsexamen tillsammans med MSB:s påbyggnadskurs i räddningstjänst för brandingenjörer (RUB). Det bör dock finnas flera vägar till behörighet som räddningschef som inte bygger på brandingenjörsexamen.

Kommentar: Mora kommun är positiva till att behörighetskrav för räddningschef införs. Det är inte rimligt att en person som enbart tillgodogjort sig kursen Räddningsledare A, som syftar till att leda en enskild räddningsstyrka om fyra brandmän, ska ha behörighet att verka som räddningschef för en kommunal räddningstjänstorganisation. Förslaget om att brandingenjörsexamen kombinerat med RUB är en bra grund är Mora kommun positiva till, men det krävs även andra vägar som inte bygger på brandingenjörsexamen. Särskilt viktigt är att befintliga tjänstepersoner som saknar brandingenjörsexamen idag, men ändå har roll som räddningschef eller ställföreträdare, ges möjlighet att vidareutbildas eller tillgodoräkna sig erfarenhet för att fortsätta sitt arbete.

Räddningschef, räddningsledare, räddningsledning

Utredaren föreslår förändringar avseende skrivningen "räddningschefen är räddningsledare". Istället föreslås att räddningschefen fortsatt ska utse räddningsledare, och kan utse sig själv, men att mandat liksom delar av mandat kan delegeras till andra personer som uppfyller behörighetskraven för räddningsledare. Syftet är att skapa flexibla ledningssystem än idag. Samtliga mandat utgår från räddningschefen. Begreppet räddningsledning införs.

Kommentar: Mora kommun är positiva till att mandaten enligt lag om skydd mot olyckor vid en räddningsinsats utgår från räddningschefen, samt att räddningschefen kan delegera hela eller delar av mandaten. Att införa begreppet räddningsledning är positivt och något som Mora kommuns tjänstepersoner använde i samband med sommarens bränder där det fanns en räddningsledare och en biträdande räddningsledare, trots avsaknad av lagstöd idag för denna benämning. Utredaren bör dock förtydliga hur ansvaret är tänkt fördelas i en räddningsledning.

Övertagande av räddningstjänst

Utredaren föreslår att lagstiftningen förändras så att MSB istället för länsstyrelserna får möjlighet att ta över ansvaret för kommunal räddningstjänst vid särskilt omfattande räddningsinsatser, liksom att utse vilken kommun som ska leda en räddningsinsats om inblandade kommuner inte kan komma överens om detta. Om ett övertagande är aktuellt ska MSB ta över ansvaret i de

kommuner som berörs och en ansvarig motsvarande kommunens räddningschefsroll ska utses. Om förändringar sker kopplat till högre regional indelning föreslår utredaren att det bör utredas att flytta uppgiften om övertagande till dem.

Kommentar: Mora kommun tror att utredarens förslag om robustare systemledning kommer innebära att behovet av övertagande i princip försvinner. Om det inrättas ett fåtal räddningscentraler i landet (det finns redan minst tre stora räddningscentraler), vilka är vana att hantera omfattande räddningsinsatser, kan dessa samverka vid svåra påfrestningar och därmed säkerställa kontinuerlig ledning över tid. Ett fåtal räddningscentraler har också förmåga att ständigt upprätthålla en lägesbild över sin region och genom samverkan lägesbild över landet, och kan därför samordna och prioritera resurser vid större händelser. För att uppnå detta är det viktigt att staten är mycket tydliga i sina krav avseende systemledning.

Mora kommun bedömer att länsstyrelserna generellt har låg förmåga att idag kunna ta över ansvaret för kommunal räddningstjänst inom rimlig tid, det är sannolikt inte heller skäligt att en länsstyrelse ensamt ska upprätthålla en sådan förmåga. Vid sommarens brand där personal från Mora kommun ansvarade för räddningsledningen användes en befintlig räddningscentral istället för länsstyrelsen för att säkerställa kommunal räddningstjänst över tid. Den befintliga räddningscentralen, i detta fall Räddningscentralen Stockholms län vid Södertörns brandförsvaret, hade både teknik, erfarenhet och kompetens att hantera komplexa räddningsinsatser och leda räddningstjänstorganisationer – något som länsstyrelsen generellt sett saknar.

Om det civila försvaret byggs ut och omfattar högre regional indelning, är Mora kommun positiva till att dessa ledningsstrukturer har en koppling till övertagande av kommunal räddningstjänst snarare än de enskilda länsstyrelserna. Bedömningen är dock att de kommunala räddningstjänsterna inte ska hamna i behov av ett övertagande under förutsättning att samtliga organisationer är anslutna till ett ledningssystem som är lika över landet bestående av ett fåtal räddningscentraler. Utredningen bör också fundera på kopplingen till statlig räddningstjänst avseende exempelvis kärnteknisk olycka, där länsstyrelserna idag har ett ansvar för ledningen.

Mandat avseende prioritering

Utredaren föreslår att MSB:s roll avseende förstärkningsresurser vid olyckor bör förtydligas och stärkas. MSB föreslås få ansvar både för material och personal i förstärkningsresurserna, samt mandat att göra proaktiva förflyttningar, prioritera förstärkningsresurserna och upprätthålla lämplig beredskap utifrån en nationell riskbild.

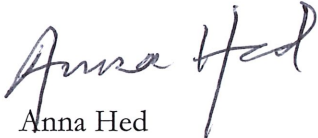
Kommentar: Mora kommun är positiva till att MSB får mandat att samordna och prioritera sina förstärkningsresurser, men anser även att de bör få ett vidare mandat vid svåra påfrestningar. Vid sommarens skogsbränder uppmanade räddningsledningen MSB att samordna och prioritera samtliga resurser, eftersom det inte kan vara rimligt att den lokala räddningsledaren ska behöva ta hänsyn till om det finns andra pågående räddningsinsatser i landet och prioritera mellan dessa. Exempelvis stod räddningsledaren i Trängslet i kontakt med räddningschefen i Jämtlands län och valde därefter att omprioritera hela den förstärkning som anlånt från Jönköpings län till Jämtland istället. Mora kommun bedömer dock att om räddningsledningen varit mer trängd eller väldigt stressad, så är det sannolikt att denna prioritering aldrig kommit till stånd. Därför är det rimligt att den sker hos en aktör som har den samlade nationella lägesbilden – MSB eller – av de kommunala räddningstjänsternas räddningscentraler, under förutsättning att de inte blir för många och att tydliga krav ställs på att samtliga kommuner förväntas vara anslutna.

Personal

Utredaren pekar ut kommunernas arbete med jämställdhet och mångfald som ett viktigt område liksom personalförsörjningen av deltidsbrandmän. MSB föreslås få en tydligare stödande och samordnande roll i dessa frågor. Utredaren föreslår samtidigt att ersättningen som deltidsbrandman ska undantas vid beräkning av arbetslöshetsersättning för den som är arbetslös.

Kommentar: Mora kommun arbetar aktivt med jämställdhet och mångfald och ser mycket positivt på att MSB får en tydligare samordnande och stödjande roll, även om ansvaret fortsatt åligger kommunerna. Att rekrytera deltidsbrandmän är svårt på många platser i landet, Mora kommun är därför positiva till förslagen i utredningen.

För Mora kommun

Anna Hed
Kommunstyrelsens ordförande

Johan Szymanski
Räddningschef